

1186. Gaz. lw., 1844, 950: „Z Jarosławia 8. XII. ...Ziemniaków ...urodzaj ...w ogóle w tym roku o połowę mniejszy niż w przeszłym... Zbiorom miodu nie posłużyło tegoroczne, słotne lato... Pasza zamulona choroby sprowadza...”.

1187. Tyg. rol., 1844, 343—5: Obszerny opis powodzi, niedostatku i stanu zbiorów.

Obwód żółkiewski. — Powodzie. Stan urodzajów.

1188. Gaz. lw., 1844, 381: „Z Krystyjampola 8. V. ...Żyta w niektórych miejscach przeorują...”.

1189. Gaz. lw., 1844, 653—4: „Z Krystyjampola 18. VIII. ... Z powodu ciągłych deszczów woda na Bugu doszła na d. 30. VII. r. b. wysokości 12 do 14 stóp nad swój stan zwyczajny i wystąpiwszy z koryta, wylała, szczególnie pod Krystyjampolem na ćwierć mili szeroko. ...Od 8. VI. nie było w okolicy bełzkiej ani jednego dnia, w którymby przynajmniej na przestrzeń mili kwadratowej deszcz nie padał”.

1190. Gaz. lw., 1844, 865: „Z Krystyjampola 3. XI. ...Tegoroczne zbiory zboża w naszej okolicy należą do bardzo miernych, tak co do snopa jak i namłotności. Ziemniaków plon... w przecięciu nie można jak 5 ziarn liczyć”.

1191. Tyg. rol., 1844, 336: „Z Żółkiewskiego [7—14. X.] ...Brak paszy zatrważy wszystkich...”.

Obwód lwowski. — Deszcze. Nieurodzaj ziemniaków. Wczesna zima.

1192. Gaz. lw., 847—8: „Ze Lwowa 30. X. Nieustające prawie przez cały ten miesiąc deszcze, utrudniały bardzo kopanie ziemniaków, których urodzaj nawet do średnich liczyć nie można...”.

1193. Gaz. lw., 1844, 986 z dn. 24. XII.: „Nowiny. Tegoroczna zima [1844/5] należy do bardzo wczesnych”.

Obwód stryjski. — Posucha. Słoty. Powodzie. Stan urodzajów.

1194. Gaz. lw., 1844, 405—6: „Z Kałusza 20. V. ...Od 5. V. trwają ciągle spieki i posucha. ...Żyta w wielu miejscach przeorano i nasiewano”.

1195. Gaz. lw., 1844, 552: „Ze Stryja 15. VII. [?]. Siana nie prawie u nas jeszcze nie zebrano, gdyż ciągle sloty są na przeszkodzie. I zboże także od sloty wiele cierpi; ...ziemniaki... zaczynają gnić”.

1196. Gaz. lw., 1844, 593: „Ze Stryja donoszą nam... Nadzwyczajne wezbranie rzeki Stryj d. 22. [VII.] zrządziło mnóstwo szkód.

...D. 24. b. m. wskutek wiania się wód Stryja wraz z górskimi rzekami w Dniestr, rozlał się ten ostatni tak szeroko, iż począwszy od Rozwadowa aż do granicy wsi Rudnik, niemal na milę wzdłuż drogi cesarskiej, cała równina, po obu stronach traktu, jak daleko oko zasięgało, stała pod wodą; szkody są bardzo dotkliwe...".

1197. Gaz. lw., 1844, 776: „Z Stryja 1. X. Ciągłe słoty wstrzymywały żniwa tak dalece, że ranne owsy dotąd jeszcze całkiem niezwiezione; późne zaś owsy dotychczas zielone na pniu stoją. ...Zboże nie wydaje i korca z kopy, to jest żyto i pszenica...".

1198. Tyg. rol., 1844, 336: „Ze Stryjskiego [7—14. X.]. ...Ani zboża, ani ziemniaków, ani paszy a co gorzej grunta stoją pod wodą". — Zob. nr. 1381.

1199. Gaz. lw., 1844, 865: „Ze Stryja 30. X. Pożądana kilkudniowa pogoda, dała przecież zebrać resztę zepsutego zboża... W górach (koło Skolego)... ziemniaki ...zostały przez ostatnie mrozy wyniszczone;... górale rokują sobie głód".

1200. Gaz. lw., 1844, 932: „Ze Stryja 29. XI. Do dnia 20 b. m. ciągle słoty nie dały nic prawie na zimę zebrać... Wszystko było ...bardzo potaniało... a to dla niedostatku paszy...".

1201. Gaz. lw., 1844, 1001: „Z Stryja 27. XII.... Gdzie ziemniaki źle były słomą zaopatrzone, wymarły...".

Obwód stanisławowski. — Deszcze. Powódzie. Stan urodzajów.

1202. Tyg. rol., 1844, 342: „Ze Stanisławowa 14. X. ...Deszcze ciągle mocno przeszkadzają, okolice nad rzekami naszego obwodu położone, wiele ucierpiały przez wylewy...".

Obwód brzeżański. — Stan urodzajów.

1203. Tyg. rol., 1844, 342: „Z Brzeżańskiego 13. X. Urodzaje w ogóle ...powszechnie zły wydają omlot".

Obwód złoczowski. — Przebieg pogody. Stan zbiorów.

1204. Kr. kl. Kapuc. w Olesku, 45—6: 1844... Integro mense Aprili et Maio siccitas magna hisce in oris continua fuit, ac in serendo frumento, plantandisque oleribus homines magnam difficultatem tulerunt. Mensibus Iunio, Julio et Augusto tempestas aeris continuo pluviosa permansit... Integer autumnus humidus, pluviis abundas... fuit".

1205. Kr. par. Dobrotwór, 186—7: „R. 1844 był bardzo smutny y krytyczny gdyż całe lato było słotniste; nie tylko, że oziminy pogineli, ale y jare zasiewy bardzo były lichie, y te po największey

części przez grad uszkodzone. Siana pognojone, brak paszy, wiele bydła ludziom wyginęło... Nastąpił głód wielki, tak na ludzi jak i bydła — drożyzna nadzwyczajna, gdyż w r. [1]845 zima mocna, dużo śniegu, mrozy, wiele kartofli wymroziło się...“.

1206. Tyg. rol., 1844, 375: „Z okolic Złoczowa, 7. XI. ...Zbiór ziemniaków... można policzyć do najlichszych; ...sprzęt buraków nadzwyczajnie wypadł lichy...“.

1207. Tyg. rol., 1844, 336: „Ze Złoczowskiego [7—14. X.]. ...Mało jest zboża i paszy... Okolica do tarnopolskiego obwodu cokolwiek przypierająca, lepsze miała zbiory...“.

Obwód tarnopolski. — Stan zbiorów. Słoty.

1208. Tyg. rol., 1844, 336: „Z Tarnopolskiego [7—14. X.]. Żniwa wogóle są dość dobre,... miodu mało“.

1209. Gaz. lw., 1845, 86: „Z Tarnopola 27. I. ...Przekonano się, że ostatni [1844] zbiór kartofli był mniej niż średni, i że nie mała ilość w kopcach zgniła...“.

1210. Tyg. rol., 1844, 392: „Z okolic Tarnopola 22. XI. Drogi są nie do przebycia; ciągle słoty nie pozwalają robić transportów chociaż mamy co sprzedać...“.

Obwód czortkowski. — Słoty i deszcze. Nieurodzaj jęczmienia.

1211. Gaz. lw., 1844, 628: „Z Zaleszczyk 10. VIII. ...Wielka woda na Dniestrze w lipcu...“.

1212. Gaz. lw., 1844, 724: „Z Zaleszczyk 14. IX. ...Żniwa jeszcze u nas nie zakończone, gdyż deszcze często przeszkadzają“.

1213. Tyg. rol., 1845, 32: „Z okolic Kopyczyniec 15. I. ...Jęczmień ...nie urodził się w całej okolicy [w r. 1844]...“.

1214. Gaz. lw., 1844, 884: „Z Zaleszczyk 11. XI. Ciągłe słoty są u nas na przeszkodzie siewowi ozimin i wykopaniu kartofel...“.

Obwód kołomyjski. — Słoty.

1215. Tyg. rol., 1844, 392: Donies. z Kołomyji z d. 24. XI. Słoty i odwilż stają się przeszkodą w komunikacji.

1845.

Wiadomości ogólne. — Niedostatek. Namiastki pożywienia. Grady. Ostre mrozy. Słoty. Powódzie. Stan zbiorów.

1216. Gaz. lw., 1845, 144, z dn. 25. II.: „...Wypadki zmarznięcia przy ostrych mrozach i zamieciach śniegu, w tym roku dość częste...“.

1217. Tyg. rol., 1845, 133, 14—21. IV.: „...Konsumpcja wódki... umiejszyła się ...przez niedostatek, którego przeszło milion mieszkańców środkowych i zachodnich obwodów doznaje...”.

1218. Tyg. rol., 1845, 169: „Ze Lwowa za czas od 19 do 26. V. ...Na Podolu jest wielkie mnóstwo nagromadzonego zboża,... i z tamtąd, gdyby łatwość była przewozu, możnaby zasilić okolice głód cierpiące... Fracht atoli w tym czasie dlatego tak jest wysoki, że owies drogi i koni i bydła mnóstwo wyginęło...”.

1219. Tyg. rol., 1845, 349, z d. 3. XI.: „...Szczególniej lebiode i gorczycę zbiera lud nasz, ale jedząc je częściej bez okraszy i niezaczynione mąką puchnie od nich...”.

1220. Tyg. rol., 1845, dod. 5, przy n. 18, z d. 5. V.: Odezwa wzywająca do składek na: „...umierających z głodu... nadwiślańców...” wskutek wylewów.

1221. Peplowski, Karta, 24: „...Nawiedziły zachodnią część kraju z wiosną i latem 1845 r. ogromne powodzie. ...Kraj cały pospieszył z pomocą powodzianom i złożono... sumę 115.000 złotych m. k....”. — Zob. nr. 331.

1222. Tyg. rol., 1845, 210: „Ze Lwowa 23—30. VI. ...W zachodnich obwodach... grady często przypadają i w wielu miejscach zrzuciły... wielką szkodę...”.

1223. Kędzior, II, 221: „...Stany nadzwyczajnych, wielkich wód na Dunaju przedstawiają się... następnie: 1845, Zgłobice 4.21, Bogumiłowice 3.46, Żabno 5.10, Ujście Jezuckie 4.15 (u Jüttnera 4.96 nad zerem)...”.

1224. Tyg. rol., 1845, 361—3: Zamieszczone bardzo obszerne i szczegółowe sprawozdanie o wyniku zbiorów w całym kraju. Podobne, całoroczne sprawozdanie podaje: Gaz. lw., 1845, 871—2.

1225. Czyn. Sejm., 1845, 50—2: „...W tym roku mniejszy mamy urodzaj, część zboża już w stanie dojrzałości na polu porosła... W wielu miejscach upadły grady, w innych sroży się zaraza na bydło, a w nizinach, powodzią dotkniętych, całe wsie zniszczone, cała ich ludność bez wyżywienia, bez dachu, оголоcona z bydła, z paszy dla pozostałego [bydła]; ze sprzętów i odzieży... rozchodzi się o żebranym chlebie szukać zarobku”.

1226. Gaz. lw., 1845, 785: „W Galicyi świadczą o szczupłych zbiorach ceny, które po żniwach o 60 i więcej procentu w górę poszły i jeszcze [11. X.] się podnoszą”.

1227. Gaz. lw., 1845, 996—7: „...Już dwa lata po sobie nieurodzajne nastąpiły...” — Zob. nr. 1132 i 1405.

W. m. Kraków i okreg. — *Mocna zima. Wezbranie i wylew Wisły.*

1228. Kopff, 68: „R. 1845 był pamiętny z mocnej zimy... 23. III. ...jeszcze masy śniegu leżały“.

1229. Gaz. krak., 1845, n. 165, z dn. 21. VII.: „Po trzechnio-
wym, nieprzerwanym deszczu, z kilkakrotnie powstającymi ule-
wami, nastąpiło wczoraj zatrważające wezbranie Wisły... Szkody
są ogromne...“.

*Obwód wadowicki. — Wielkie śniegi. Niedostatek i głód.
Ulewy. Powodzie. Drożyzna.*

1230. Gaz. lw., 1845, 238: „Z Białej 27. III. ...Sroga w tym roku
zima... ubogim bardzo dokuczyła, i nie jednego do największej
nędzy przywiodła. ...Ziemniaki po największej części poprze-
marzały“.

1231. Gaz. lw., 1845, 314: „Z Białej 27. IV. ...W górach panuje
głód...“.

1232. Tyg. rol., 1845, 372: „Z Wadowickiego 2. XI. ...Mieliśmy
tej wiosny przednowek tak dociskający naszego włościanina, ja-
kiego najstarszy człowiek nie zapamięta“.

1233. Gaz. lw., 1845, 375—6: „Z Białej 23. V. ...Ogrody fructo-
we przez suche mrozy, z początku zimy bardzo ucierpiały. ...I dla
bydła mało jest paszy...“.

1234. Gaz. lw., 1845, 405—6: „Dnia 29. VI. ...gwałtowna ulewa
...przepelniła tu raptownie szczupłe koryto opasującej miasto [My-
ślenicę] rzeki, Bisinki, iż mieszkańcy nadbrzeżnych domów zaledwie
zdążyli życie od niechybnej zguby ochronić. ...Szkody są bardzo
wielkie...“.

1235. Gaz. lw., 1845, z dn. 29. VII., 550—1: „...D. 20 b. m. [VII]
o g. 6 wieczornej urwanie chmury nastąpiło tak gwałtownie, że
większa część miasteczka Białej z przedmieściami była pod wodą na
kilka stóp. ...Szkód wszystkich niepodobna policzyć, osobliwie
w mieście wynikłych z zalania piwnic, gdzie były składy towarów.
Powiadają że wyniosą przeszło 50.000 zr. m. k.; ...jeden tylko czło-
wiek utonął“.

1236. Gaz. lw., 1845, 632—4: Doniesienie z Wadowickiego z dn.
12. VIII. obszernie opisuje powodzie i spustoszenia wskutek wyle-
wów Białki, Soły, Skawy, Raby i Wisły w dn. 17—20. VIII., wsku-
tek burzy w dn. 20. VII. oraz następnych dalszych wylewów, burz,
orkanów i gradobii w dn. 5, 7 i 8. VIII.

1237. Kr. par. Czaniec: „D. 17. VIII. 1845 erat magna inundatio fluvii Soła, qualis ab a. 1813 non erat... Dein 20. VIII. 1845 rivus czaniecensis, Domaczka dictus, inundavit omnes agros, hortos et maximum damnum incolis Czaniecensibus intulit“.

1238. Gaz. lw., 1845, 609: „Z Białej 10. VIII. ...Odbytowi wełny stała na zawadzie jedna jeszcze niedogodność,... to jest jej zamknięcie, pochodzące z deszczów nieustannych...“.

1239. Kr. par. Sucha: Wiadomości o wylewach wód, wielkich szkodach i powstałym głodzie.

1240. Tyg. rol. 1845, 355: „Z okolic Oświęcima 21. X. ...Pojawily się... ślimaki, które miejscami już ozime zasiewy zniszczyły“.

1241. Kr. par. Głogoczów: „A. 1845 communiter ubique ciclamina seu poma terrestria horribiliter putrescunt. Erat magna carities“.

Obwód bocheński. — Brak paszy. Powodzie. Wylewy.

1242. Gaz. lw., 1845, 170: „Z Bochni 2. III. ...Wieśniacy z wiosek, przeszłoroczną powodzią Wisły dotkniętych, musieli swoje bydło dla braku paszy koniecznie sprzedąć...“.

1243. Gaz. lw., 1845, 230, z dn. 1. IV.: „...Most między Wieliczką a Bochnią, na rzece Rabie, przez ruszenie lodów zerwany“.

1244. Gaz. lw., 1845, 551, z dn. 29. VII.: „W Bocheńskim rzeka Raba i Wisła, wzniósłszy się do niezwykłej wysokości, przerwały tamy pod wsią Groblą i zalały ogromną przestrzeń, wznosząc się o łokieć wyżej niż roku przeszłego“.

1245. Kr. par. Gosprzydowa: Potok Uszwica wylał i porobił wielkie szkody 18. VII. 1845.

1246. Tyg. rol., 1845, 257: „Z Bochni 1. VIII. ...Nagła zmiana cen zbożowych powstała z powodu niepamiętnych wylewów rzek naszego obwodu, które około 21 z. m. [VII] wezbrawszy wszystkie przyległe grunta zatopiły...“.

1247. Gaz. lw., 1845, 838: „Z Bochni 24. X. ...Ponad Wisłą dla braku paszy wyprzedają po największej części bydło...“.

Obwód sądecki. — Przeoranie żyta. Wylewy. Stan zbiorów.

1248. Gaz. lw., 1845, 433: „Z Nowego Sącza 10. VI. ...Żyta... w wielu miejscach musiano... przeorywać...“.

1249. Kr. par. Wielogłowy: „...Gradobicie niepamiętne w naszym równym położeniu było 30. V. [1845]. ...Wiatr w tym czasie będący powywracał drzewa w lesie, budynki gospodarskie...“.

1250. Kr. par. Wielogłowy: „Wylew wody był 16. VII. br. [1845] i trwał przez tydzień. ...W cyrk. tarnowskim sto tysięcy ludzi pozba-

wionych było gruntów, budynków, bydła; w obwodach sanockim, wadowickim, sądeckim 50 tysięcy ludzi podobnie ucierpiało“.

1251. Kr. kl. Cyst. w Szczyrzycu: „Wielka powódź w Szczyrzycu i w dalszej okolicy w lecie 1845 tj. 17, 18 i 19. VII. Rząd przeznacza na obwód sądecki zapomogę 150 fl.“.

1252. Gaz. lw., 1845, 551, z dn. 29. VII.: „W Nowym Sączu Dunajec, połączony z Kamienicą, wylały jak w r. 1813 prawie... Wszystkie mosty poniszczone, domy poburzone, pola nadługo zamulone i zasypane“. O tym też: Kr. par. Krościenko n/D.

Obwód jasielski. — Niedostatek. Ulewy. Powódzie.

1253. Tyg. rol., 1845, 138: „Z Gorlic 20. IV. W okolicy naszej teraz już daje się czuć niedostatek ziemiopłodów...“.

1254. Tyg. rol., 1845, 273—4: Doniesienie z Gorlic, z dn. 12. VIII. opisuje obszernie wylew Ropy w dn. 17—19. VIII. oraz zniszczenia przez nią wyrządzone w całej okolicy.

1255. Tyg. rol., 1845, 348: „Z Gorlic 21. X. ...Od ...lipcowej powodzi mieliśmy już na kilka zawodów, chociaż znacznie mniejsze ale zawsze niszczące wody, które nie upłynęły bez szkodliwych następstw...“.

1256. Gaz. lw., 1845, 984: „Z Gorlic 14. XII. ...Brak jest powszechny... szczególnie paszy, owsa i jęczmienia“.

Obwód tarnowski. — Zamarznięcia. Zatory na rzekach. Niedostatek. Głód. Burze. Wylewy.

1257. Ks. metr. par. Nockowa: „W r. 1845 w m. grudniu zapisane 4 zgony „congelati“.

1258. Gaz. lw., 1845, 248: „D. 30. III., o g. 4 z rana, stanęły jednocześnie dwa zatory z masy napędzonych lodów, jeden na Wiśloce... drugi na Wiśle... Dwie te rzeki w swoich łóżyskach zatamowane, wylały jednocześnie z taką gwałtownością, że w dwóch godzinach cała okolica..., stanęły jakby jednym jeziorem. Mieszkańcy zaledwie zdążyli schronić się na dachy“.

1259. Gaz. lw. 1845, 326: „Z Tarnowa 1. V. ...Stan biednych wieśniaków nad rzekami Dunajcem, Wisłą i Wiśłoką trudny jest do opisania, nędza pomiędzy nimi nadzwyczajna, całe włości tułają się po wyżej leżących okolicach o żebranym chlebie; ...bydło poginęło i niema czem zasiać. Z głodu, nędzy i wilgoci panuje w tych nadbrzeżnych okolicach niezwykła śmiertelność“. Podobnie: Gaz. lw., 1845, 870.

1260. Gaz. lw., 1845, 488: „Okolica Nizin ...doznała w nocy 22. VI. nowej klęski: burza z wichrem, ...powaliła mnóstwo budowli po

folwarkach. ...W samem państwie nizińskim jest powalonych dwadzieścia budowli folwarcznych i chłopskich“.

1261. Kr. par. Oleśno: „W r. 1845, w czerwcu deszcz przez 3 dni nieustannie trwał, wody w Dunajcu i Wiśle tak dalece weszły, że Dunajec na Gorzyce przedarł się i razem z wiślaną wodą wszystkie okolice zatopił“.

1262. Gaz. lw., 1845, 571, z dn. 5. VIII.: „Nowiny... W obwodzie tarnowskim miasteczko Rzochów ...okropnie ucierpiało przez wzięcie Wisłoki“.

1263. Szczeklik, 86 „...Wylewy Wisłoki... W kronice krótkiej kościoła pilźnieńskiego zapisane są wylewy większe z r. 1845...“.

1264. Gaz. lw., 1845, 860: „Z Tarnowa 1. XI. ...W okolicach nad-rzecznych i niższych położeniach... gospodarze wyprzedają bydło, bo nie mają czem przezimować go... Włościanie tłumami przychodzą do miast na zarobek i na żebranie“.

Obwód rzeszowski. — Wylew. Grady. Głód.

1265. Gaz. lw., 1845, 300: Wylew Sanu i Wisły, w dn. 30. III., wskutek powstałych zatorów lodów, niszczy okolice przy ujściu Sanu.

1266. Gaz. lw., 1845, 476: „Z Rzeszowa 26. VI. ...W okolicy Niska, grady wiele szkody wyrządziły“.

1267. Kr. par., Zaczernie: „R. 1845 był bardzo mokry, wylewy wód wielkie, ...przez to powstał głód wielki między ludźmi“.

Obwód sanocki. — Brak paszy. Niedostatek. Powódzie. Słoty.

1268. Gaz. lw., 1845, 116: „Z Sanoka 7. II. ...Bydło robocze i konie było na ...jarmarku [w Bukowsku] tanie, a to z powodu szczupłej paszy...“.

1269. Gaz. lw., 1845, 475: „Z Sanoka 25. VI. ...Okowitej... konsumpcja... zmniejszyła się bardzo przez towarzystwa wstrzemięźliwości i przez panujący u ludu wiejskiego niedostatek“.

1270. Gaz. lw., 1845, 558, z dn. 31. VII.: Okropna powódź „...dotknęła mieszkańców kameralnego państwa Mrzyglód, ...osobliwie zaś wieś Tyrawę solną. Gdy bowiem, płynący przez nią strumień górski Tyrawka, w skutek trziedniowego deszczu, do znacznej doszedł wysokości, przyłączyło się urwanie chmury.... Zdaje się, ...że to było jakieś olbrzymie urwanie chmury, rozciągniętej wzdłuż Karpatów“.

1271. Gaz. lw., 1845, 649: „Z Dobromiła 25. VIII. ...Koryta rzek przybrały inny kształt, mostów ogólnie brakuje...“.

1272. Gaz. lw., 1845, 823—4: „Z Dobromiła 19. X. Okolica nasza nie ucierpiała tak wiele od wylewu wód. ...Kmiotki wyzbywają połowę bydła za bezcen...”.

1273. Gaz. lw., 1845, 899—900: „Z Sanoka 14. XI. ...Krowy, byczki i cielęta bardzo potaniały; ...przyczyną tego jest niedostatek siana w okolicach, które od powodzi ucierpiały”.

Obwód przemyski. — Niedostatek. Wylewy.

1274. Gaz. lw., 1845, 270: „Z Jarosławia 11. IV. ...Lud wiejski, w okolicach nad Sanem wielki cierpi niedostatek; przez brak zdrowej paszy bydło wyzdychało mu i niema nabiału; a gdy do tego woda wytopiła zboże, brak żywności jest tak wielki, że nie w jednej chałupie biedny chłopiec mrze głodem. Pokarmem jego są otręby, które zamiast mąki na chleb używa, płacąc u tutejszych młaczarzy korzec tych otrębów po 45 kr. w. w. Dla tego też słysząc już o ciężkich chorobach i częstszych wypadkach śmierci”.

1275. Kr. par. Kosina: „R. 1845 mokry, wylewy, 18. VII. zerwał San most pod Przemysłem...”.

Obwód żółkiewski. — Niedostatek. Wylewy. Mokre lato.

1276. Gaz. lw., 1845, 275—6: Z Krystyjampola 12. IV. ... Brak paszy jest w naszej okolicy powszechny,... włościanie poobdzierali strzechy na sieczkę; dwory dla utrzymania pociągu poddańczego ostatkiem dzieliły się z chłopkiem...”.

1277. Gaz. lw., 1845, 274, z dn. 17. IV.: „...Z obwodu żółkiewskiego donoszą nam, iż Bug znaczne zrzucił szkody. ...Także i inne rzeki w tym obwodzie powylewały, poznosiły mosty, poprzerywały groble itd.”. — Zob. nr. 417.

Obwód lwowski. — Śniegi.

1278. Gaz. lw., 1845, 109, z dn. 11. II.: „...Zjawił się teraz [we Lwowie] ...śnieg prawdziwie syberyjski...”.

Obwód stryjski. — Mrozy. Niedostatek. Posucha. Słoty.

1279. Tyg. rol., 1845, 72: „Ze Stryjskiego 24. II. ...Na żyto i pszenicę wcale kupna nie ma, po części z powodu wielkich mrozów, które dochodziły do 30° i młyny zastanowiły i gdyby nie dostawiono mąki z Buczacza i z innych miejsc z Podola toby był głód po naszych miasteczkach ...W d. 17 do 19. bm. mrozy były nieznośne, wiele też bydła... pomarzło”.

1280. Tyg. rol., 1845, 114: „Z okolic Stryja 28. III. ...Z powodu niedostatku paszy, w wielu miejscach bydłu tylko tyle dają jeść, aby ono przy życiu utrzymać“.

1281. Tyg. rol., 1845, 186: „Ze Stryjskiego 31. V. ...Nie ma bydła do roboty...“.

1282. Tyg. rol., 1845, 217: „Ze Stryja 28. VI. ...W całej okolicy Stryja ciężki dla ludu wiejskiego przednowek i gdyby dwory włościan nie zasilaly z głodu by ginęli i nie byliby mieli się czem obsiać. W górach skolskich wielki niedostatek i głód tak dalece, że porzucają swoje chałupy i hurmami przychodzą do nas w niziny dla wyżywienia siebie i rodzin...“.

1283. Gaz. lw., 1845, 663: „Ze Stryja 31. VIII. Słota, przez trzy tygodnie trwająca, niemało w zbiorach wyrządziła szkody“. — Zob. nr. 1381.

Obwód stanisławowski. — Burza. Wylew. Posucha. Deszcze. Gradobicia.

1284. Gaz. lw., 1845, 616: „...W Kamiennem,... nawałnica z gradem i wichrem pozrywała d. 7 bm. [VIII] wiele dachów, a w polu bardzo wiele spustoszenia zrządziła. Tegoż samego dnia zerwała burza dach w suszarni buraków w Tłumaczu, i do 20 ludzi mocno pokaleczyła... W skutek trzechdniowego deszczu, obydwie Bystrzyce tak wezbrały, iż d. 10 bm. most, na przedmieściu halickiem w Stanisławowie został w połowie zerwany a na przedmieściu tyśmienickim mocno uszkodzony“.

1285. Gz. lw., 1845, 609: „Ze Stanisławowa 13. VIII. Kilkunastodniowa w miesiącu lipcu posucha, zatrwożyła nas niemało,... Częste nas nawidzające grady, tak w zbożu, jak w tytuniu, wielkie zrządziły szkody. Deszcze jednak zawsze nawałne i z wielkimi grzmotami, wtedy dopiero nastąpiły, gdy żniwa całą siłą rozpoczęły się. Kilkudniowy, nieustający deszcz, nie mało się przyczynił, że ceny zbóż się podniosły, gdy już zboże w kopach złożone zaczęło zrastać...“.

1286. Gaz. lw., 1845, 720: „Ze Stanisławowa 17. IX. Nieustające deszcze niemało w naszej okolicy poczyniły szkody“.

1287. Tyg. rol., 1845, 396: „Z okolic Maryampola; 29. XI. ...W tym roku... grad tylko kilka bocznych uszkodził mi łąnow...“.

Obwód złoczowski. — Posucha. Deszcze. Powodzie. Niedostatek.

1288. Kr. kl. Kapuc. w Olesku, 46: „A. 1845 ...Ver h. a. adeo siccum ut fruges pane exarescunt ..Aestas continuis umbribus laces-

sita, unde fluvit et rivi suas ripas excedentes quoquo versus exundaverunt et plebem, praesertim communem, in quibusdam circumlocorum partibus, in flebilem statum redegerunt“.

1289. Kr. par. Dobrotwór, 187: „R. 1845... mało co smutniejszy od poprzedniego, więcej słotnisty niż posuszny...“.

Obwód tarnopolski. — Wezbranie wód. Gradobicia.

1290. Gaz. lw., 1845, 290: „Z Tarnopola 15. IV. ...Przez nagłe wezbranie wszystkich wód wszystkie młyny są zatrzymane, a brak mąki tak wielki, iż korzec mąki pszennej, z Rosyi tu wprowadzonej, płacą po 25 z. r. w. w“.

1291. Tyg. rol., 1845, 265—6: „Z Tarnopola 9. VIII. ...Grady nas dotknęły nielitościwie, wybiły całkiem lub po części zasiew w trzydziestu wsiach, o ile dotąd wiadomo“.

1292. Gaz. lw., 1845, 879: „Z Tarnopola 9. X. ...Niedostatek drzewa opałowego daje się coraz bardziej we znaki...“.

1293. Gaz. lw., 1845, 978, z dn. 16. XII.: „Z Tarnopola. Nadzwyczajna tegoroczna drożyzna, w okolicach podolskich tak rzadka, rozszerzyła wielką klęskę między klasą uboższą“.

Obwód czortkowski. — Przebieg pogody. Szkody w pasiekach.

1294. Kr. par. Zaleszczyki: „A. 1844/45 hiems erat satis frigida, praesertim ad finem Februarii, nives in copia superabundanti, venti et turbines magni ita, ut plures homines frigore vitam amiserunt. Aestate a 13. VII. pluvia copiosa et imbres...“.

1295. Gaz. lw., 1845, 399: „Z Zaleszczyk 2. VI. ...Zimna i sloty majowe zaszkodziły pszczelnictwu“.

Obwód kołomyjski. — Słota. Szkody w pasiekach.

1296. Tyg. rol., 1845, 290: Czernelica, 25. VIII. „...Z powodu sloty, trzy tygodnie trwającej, żyta jeszcze nikt nie siał; ...kopy w polu po kilkakroć przesuszane gniją. Pasieki w tym roku nie dopisały...“.

1846.

Wiadomości ogólne. — Niedostatek. Stan zbiorów.

1297. Zubryćkyj, 1 i n.: Na podstawie wiadomości zebranych od włościan staromiejskiego powiatu, którzy te czasy pamiętali, kreśli autor obraz lat, wśród ludu nazwanych „ciasnemi latami“. Nieurodzaj kartofli w roku 1846 zapoczątkował głód, na całym Podkarpaciu, od Sanu aż do granic Bukowiny. Nieurodzaj kartofli był tak

wielki, iż np. dwoje ludzi, kopiąc przez cały dzień nakopało dwie miarki, t. j. $\frac{1}{8}$ q kartofli, to też zagony kartoflane przeorywano i zasiewano oziminą. Kartofle przechowywano w dołach, do których zesypywało do 15 właścicieli swe kartofle. Podczas powstałego głodu spożywano najrozmaitsze namiastki jak: mieszane ze zbożem główki lnu, ciętą drobno słomę żytnią, sieczkę. Zbierano po polach gorczycę, lebiodę, pokrzywę. Chleb był rzadkością. Żebractwo poczęło się nadzwyczajne, dziennie przychodziło do 50 żebraków. Rozszerzyły się również kradzieże. Zapomogi rządowe były rozdzielane w zbożu, chlebie i pieniądzech, lecz w ilości i jakości niedostatecznej, nieraz rozdzielany chleb okazywał własności trujące i powodował śmierć. Zwroty późniejsze zapomóg skrzywdziły wielu ludzi. Pod wpływem niedostatku wyjeżdżano po zboże w chlebsze okolice, nieraz bezskutecznie. Również rozpoczęło się przesiedlanie częściowo na Bukowinę lub Podole. Pola, zostawione na Bożą łaskę, nieraz sprzedawano po 1—2 morgi za chleb lub drobne pieniądze na drogę. W Gołowiec zaszedł wypadek sprzedaży 2 ćwierci pola za 2 owsiane placki. Bywały wsie, które traciły po połowie mieszkańców. Ciągnięto pieszo i wozami, najmywano się za wyżywienie, dzieci zaś zostawiano po drodze.

1298. Kalchberg, *passim*: Autor wspomina o grozą przejmujących wypadkach nędzy i głodu, i tak: o drogach pełnych głodujących ludzi, o rowach przydrożnych zapełnionych trupami. W wielu wypadkach ludności za pożywienie służyły kości i odpadki. Nieraz głodujący nie byli w stanie spożyć podanej im strawy, lub też umierali po jej spożyciu. Po kościołach leżały dziesiątki zwłok, w trupiarniach zaś składano jeszcze żywych ludzi w tym przekonaniu, że i tak muszą umrzeć. Sprawozdania miesięczne proboszczów ze śmiertelności wykazały następujące porównania: w M. w czerwcu 1845 r. zmarło 40 osób, w czerwcu zaś 1846 — zmarło 400 nie licząc 137 trupów znalezionych po różnych miejscach. Najcięższym miesiącem był czerwiec. Po żniwach dał się we znaki tyfus głodowy.

1299. Kalchberg, 306: Mówiąc o okropnym niedostatku autor przytacza: „...Ich begegnete einem junge Manne, welcher, auf einem Sarge sitzend und ein lustig Lied pfeifend, dahin fuhr und fragte ihn, wen er da trachte? »Meine Mutter« war die Antwort, »der Hunger hat sie getödtet!« und er pliff weiter...“. Powtarza to Łoziński, A. Goł.

1300. Łoziński, A. Goł., 195 i n.: Przedstawiony stan gospodarczy Galicji, nędza i niedostatek.

1301. Tyg. rol., 1848, 113: „...W r. 1846... w Galicji, a w szczegól-

nie w obwodach wschodnich, urodzaje były lepsze niż w r. 1847 i ziarno piękniejsze...“.

1302. Peplowski, Karta, 203—4: Opis niedostatku, głodu i śmiertelności w Zachodniej Galicji.

1303. Gaz. lw., 1846, 578, z dn. 5. IX.: „...Przy dość pomyślnym zbiorze tegorocznego zboża, nie mamy się głodu w Galicji obawiać...“.

1304. A. P., L. 364/1847: Kancelaria nadworna do Gubernium, p. d. 16. XII. 1846: ...dass die bisher eingesendeten Kartoffeln dieselben Symptome der Krankheit zeigen, wie die im vorigen Jahre untersuchten...“ — Zob. nr. 1405.

W. m. Kraków i okreg. — Zatory na Wiśle. Wylewy. Nieurodzaj owsa. Drożyzna.

1305. Kolberg, II, 239: „...Przy puszczeniu lodów na Wiśle nie małych kłesk powodem bywają zatory... Tak było... z r. 1845 na 1846... [obserw. w Krakowie]“.

1306. Marczykiewicz, 58: „Rudno [rzeka] ...zbiera znacznie w czasie deszczów i topniejących lodów... Obecny wylew w Przegini wynosił 10' nad zwykły stan wody“. Rozprawa, wzgl. przedmowa do niej pisana w Krakowie 1. XI. 1846.

1307. Gaz. lw., 1846, 591: „Z Warszawy 3. IX. ...Owies w... Krakowskiem nie dał się nawet kosić, i tylko byłem go spasiono“. — Zob. nr. 2095.

Obwód wadowicki. — Niedostatek. Wylewy. Szkodniki. Przebieg pogody. Stan urodzajów.

1308. Kr. par., Sucha: „R. 1846. ...Urodzaie zboża bardzo mierne, a i tego słońca nie pozwoliła zebrać, ziemniaków ledwie się wróciło nasienie“.

1309. Kr. par. Głogoczów: „1846. In agro plebanali, ad rivum quater aquae exundationem fecerunt. A. 1846., maxima ex parte, erat siccus, ideo poma terrestria seu ciclamina... in foliis ab initio exaruerunt postmodum et vix semen ex eis effoderunt“.

1310. Kalchberg, 229: Przy odwiedzeniu pewnego domu w Międzybrodziu, w zimie 1846/7 znaleziono rodzinę z 6 osób, która nie posiadała żadnych zapasów żywności za wyjątkiem nieco plewy, którą żywiono się. Zapas ten miał wystarczyć na 2 dni. Po spożyciu tego zapasu rodzina była gotową na śmierć.

1311. Z zapisków par. Tarnawa Dolna: „W r. 1846 i 1847 wybuchła cholera azjatycka. Zmarło osób 850 w parafii śmiercią gło-

dową z powodu elementarnych nieurodzajów. Ludność w... tutaj parafii wynosiła 2000. Żywiono się trawami, korzonkami... Końmi jeżdżono po żywność do Węgier, gdzie także nie było zbytu. Starzy ojcowie, wracając z niczem stamtąd, dzieciom mówili: jeść możecie pieniądze“.

1312. Tyg. rol., 1846, 43: „Z Białej, 22. I. ...Ostrożnie z wysprzedawaniem zapasów, aby się niedostatek nie stał jeszcze dotkliwszym...“.

1313. Tyg. rol., 1846, 140: „Z Białej, 17. IV. ... Wgórach wydarzył się wypadek bardzo smutny:... spostrzeżono na polu, koniczyną obsianem, świeżo skoszone miejsca; zrobiono więc zasadzkę i pojmano sprawcę na uczynku; był to biedny człowiek, mający rodzinę, który wyznał przy śledztwie, że od niejakiego czasu żywi swoich i siebie gotowaną koniczyną. ...Dano mu więc natychmiast ze dworu jęczmienia, z którego zrobiono krupy albo na chleb użyto, i dawno nie mając podobnego pokarmu, z większym go rodzina ta zjeść musiała apetytem; czy to więc z powodu odzwyczajenia się od zwyczajniejszego pokarmu lub też z przeładowania cała rodzina zginęła bolesną śmiercią“.

1314. Tyg. rol., 1846, 164: „Z Białej, 8. V. ...Koniczyny w całej okolicy wymarły...“.

1315. Tyg. rol., 1846, 211: „Z Białej 8. VI. ...W nocy 2. VI. mieliśmy jeszcze znaczny przymrozek, który zgubny wywarł wpływ nie tylko na ogrodowizny ale także i na żyto... ...Niemniej ucierpiały też sady...“.

1316. Gaz. lw., 1846, 405—6: „Z Białej, 16. VI. ...Rdza niweczy osiadające właśnie ziarno [żyta]...“.

1317. Tyg. rol., 1846, 236: „Z Białej, 16. VII. ...Miodunka groziła zniszczeniem ozimego zboża; szczęściem, trwoga gospodarzy dziś zupełnie ustała...“.

1318. Tyg. rol., 1846, 276: „Z Białej, 13. VIII. ...Gorąco w lipcu i na początku tego miesiąca dochodziło do 25 stopnia; ...ulewy często w tym miesiącu bywają a strumienie, z gór spadające, szereg niemało zniszczenia“.

1319. Gaz. lw., 1846, 639—40: „Z Wadowickiego, 17. IX. Do zgnilizny ziemniaków, których plon jest u nas o 5/6 części mniejszy, przybyła jeszcze... nowa klęska, to jest owadek skrzydlaty (fliegenartige Kornmilbe), który rzuca się teraz na nasze zboża w snopkach i największym grozi zniszczeniem...“.

1320. Tyg. rol., 1846, 363: „Biała, 22. X. ...Dosyć dostawiają kapusty,... górale dużo jej zbierają; ...w pszenicy, w koniczyskach zasianej, myszy szkodę robią“.

1321. Tyg. rol., 1847, 8: „Biała, 20. XII. 1846 ...Góry nie prawie nie mają zboża...“.

Obwód bocheński. — Przebieg pogody. Stan zbiorów.

1322. Tyg. rol., 1846, 124: „Z Bocheńskiego 3. IV. ...Najgorsze ze wszystkiego jest to, że pola chłopi zostawiają nieobrobione...“.

1323. Gaz. lw., 1846, 300: „Z Bochni 1. V. ...Nie brak nam... ani zboża ani ziemniaków“.

1324. Gaz. lw., 1846, 456: „Z Bochni 11. VII. ...Siana u nas... mniej ...jest o trzecią część niż było roku zeszłego. Wielu gospodarzy... nie zrobili siana...“.

1325. Kr. par. Gosprzydowa: Potok Uszwica wylał i porobił wielkie szkody w d. 28. VII. i 9, 10, 11. VIII. 1846 r.

1326. Gaz. lw., 1846, 520: „Z Bochni 8. VIII. ...Zboża choć nie zbyt kopne, są jednakże daleko plenniejsze niżeli w roku przeszłym. Kopa pszenicy daje $1\frac{1}{2}$ do $1\frac{3}{4}$ korca, kopa żyta $1\frac{1}{4}$ do $1\frac{1}{2}$ korca; jęczmienia $1\frac{1}{2}$ do 2 korcy; owsa wczesnego 2 do $2\frac{1}{4}$ korca“.

1327. Gaz. lw., 1846, 591: „Z Bochni 8. IX. Choroba ziemniaków... jest przyczyną powszechnego utrapienia; w snopach zboża,... w sterty złożonego, pokazują się maleńkie robaczki, podłużne jak ziarnko koniczyny, do maików (Maikäfer) podobne; te robaczki niszczą bardzo ziarno...“.

1328. Gaz. lw., 1846, 716: „Z Bochni 24. X. Po wykopaniu ziemniaków okazuje się, iż są drobne i w ogóle jest ich bardzo mało... Nasienia koniczu jest dosyć...“.

1329. Kr. par. Gosprzydowa: „W r. 1846 był nieurodzaj“.

Obwód sądecki. — Niedostatek. Stan zbiorów.

1330. Gaz. lw., 1846, 29: „Z Nowego Sącza 9. I. ...Ziemniaki gniją tu i ówdzie...“.

1331. Gaz. lw., 1846, 256: „Z Nowego Sącza 11. IV. ...Jarych zaś zasiewów dotąd bardzo mało porobiono, bo po największej części tak dziedziców jak i rządców po wsiach niema“.

1332. Gaz. lw., 1846, 573: „Z Nowego Sącza 29. VIII. ...Mamy mniej kóp, atoli plon ziarna jest lepszy niż zeszłego roku... Kapusty ...w wielu miejscach gniją“.

1333. Kr. par. Wielogłowy: „...Zniwo przyspieszone, choć mniej kopne jak w inne lata było, ale plenniejsze zboże ...Ziemniaki ogół-

nie pogniły, ...wieśniak ziemniaków nie ma, ...zbożem własnem się nie wyżywi, a sprzedać na zboże nie ma co, bo przez parę lat wydarrające się niedostatki osierocili ludzi wsiowych z bydła...“.

1334. Tyg. rol., 1846, 363—4: „Od Sącza d. 24. X. ...Ziemniaki już niemal wszędzie wykopane, lecz nieurodzaj onych niepamiętny. ...Nieurodzaj [zboża] w górach jest... wielki... Konicz nasienny wszędzie obficie zrodził, ale paszy wszędzie mało...“.

1335. Kr. par. Krościenko n/D.: „R. 1846. Żaraza na ziemniaki“.

1336. Kr. par. Mystków: W r. 1846, w jesieni z powodu nieurodzaju ziemniaków powstał głód, „...gdyż ludzie wiejscy najwięcej wtenczas sadzili ziemniaków a bardzo mało siali zboża...“ — Zob. nr. 1438.

Obwód jasielski. — Przebieg pogody. Stan zbiorów.

1337. Tyg. rol., 1846, 52: „Z Gorlic, 25. I. ...Ziemniaki... psują się nieustannie“.

1338. Tyg. rol., 1846, 212: „Z Gorlic 9. VI. ...Miejscami utyskują... na gnicie wysadków tak, że powtórnie nasadzać muszą... Sady nasze... ucierpiały od ostrych przymrozków majowych, a teraz dokucza im robactwo. ...Trawy po łąkach rzadkie...“.

1339. Gaz. lw., 1846, 510: „Z Gorlic 27. VIII. ...Żyto wiele ucierpiało od miodunki (rdzy). ...Jare zboża wiele ucierpiały przez wiosenne suche zimna, a później przez skwarną posuchę...“.

1340. Gaz. lw., 1846, 573: „Z Gorlic 29. IX. ...Plon pszenicy oziemiej można policzyć do bardzo dobrych, a plon żyta do średnich. Inaczej się ma ze zbożem jarem, ...jest wcale niekopne, a plon jego nawet do średnich policzyć nie można. Koniczyna druga... dała z powodu posuchy znacznie mniejszy sprzęt niż pierwsza... Ziemniaki, szczególnie pośpiechy, niemal wszędzie się psują...“.

1341. Tyg. rol., 1846, 347: „Z Jasielskiego od Gorlic, 17. X. Zbiory tegoroczne u nas policzyć zaledwo można (w ogóle) do średnich. ...Siana łąkowego jest jeno połowa tego co w zwyczajne lata bywa, a potrawu mniej jeszcze;... jeden tylko konicz nasienny dopisał należyście;... wykopane kartofle są nadzwyczaj drobne, niesmaczne i lykowate, już znowu psuć się poczynają... Jedynym środkiem utrzymania się została kapusta i rzepa, lecz i te psuć się poczynają...“.

1342. Gaz. lw., 1846, 839: „...Lny w bieżącym roku [w obwodach: jasielskim i sądeckim] nie zrodziły...“.

